

فرماندهی و مدیریت جهادی در
اندیشه فرماندهی معظم کل قوا

(جلد اول)

مؤلف : دکتر فتح‌اله رشیدزاده

انتشارات دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا

زمستان ۱۳۹۳

سرشناسه

: رشیدزاده، فتح‌الله، ۱۳۳۹

عنوان و نام پدید آور : فرماندهی و مدیریت جهادی در اندیشه فرماندهی معظم کل قوا (جلد اول)

مؤلف دکتر فتح‌الله رشیدزاده

مشخصات نشر : تهران، ارتش جمهوری اسلامی ایران، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا

انتشارات دافوس، ۱۳۹۳

مشخصات ظاهری : ۳۲۳ ص

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۲۳-۸۹-۴

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع : دیدگاه‌های مقام معظم رهبری در شرح مدیریت جهادی

شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۶۸۰۳۵

عنوان: فرماندهی و مدیریت جهادی در اندیشه فرماندهی معظم کل قوا (جلد اول)

مؤلف: دکتر فتح‌الله رشیدزاده

ویراستار: احمدشفیعی، علی اصغر توفیقیان

صفحه آرای: توحید نوروزی اصفهانی

طرح روی جلد: علیرضا قانع

ناظر چاپ: حسین مومنی فرد

ناشر: انتشارات دافوس آجا

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

تعداد صفحه: ۳۲۳

تاریخ نشر: زمستان ۱۳۹۳

چاپ اول

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه دانشگاه فرماندهی و ستاد

قیمت: ۱۸/۰۰۰ تومان

نشانی: تهران، میدان پاستور، خیابان دانشگاه جنگ، دانشگاه فرماندهی و ستاد، انتشارات دافوس

تلفن: ۰۲۱ - ۶۶۴۱۴۱۹۱

www.dafoosaja.ac.ir

مسئولیت صحت مطالب بر عهده‌ی مؤلفین می‌باشد.

فهرست مطالب

۲۱	فصل یکم: مبانی مدیریت و فرماندهی جهادی.....
۲۱	اهداف فصل.....
۲۳	مقدمه.....
۲۵	بخش ۱: مبانی و کلیات.....
۲۵	اهداف.....
۲۶	اهمیت و ضرورت موضوع.....
۲۷	ماهیت مدیریت.....
۲۷	مدیریت و جهان‌بینی.....
۲۸	جهان‌بینی، ایدئولوژی و فرهنگ سازمانی.....
۳۶	نتایج عملی جهان‌بینی اسلامی.....
۳۶	مدیریت و دولت اسلامی.....
۴۱	سبک‌های مدیریت در فرآیند انقلاب اسلامی.....
۴۲	پیشینه و عوامل شکل‌گیری مدیریت جهادی در جمهوری اسلامی ایران.....
۴۵	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....
۴۶	پرسش‌های بخش.....
۴۷	بخش ۲: نظامی‌گری و جهاد.....
۴۷	اهداف بخش.....
۴۹	وجوه تمایز نظامی‌گری در فرهنگ مادی با فرهنگ اسلامی.....
۵۱	شرایط مجاهد بودن یک نظامی.....

۵۲	 جهاد و قدرت
۵۳	 جهاد عامل قدرت ملی و شاخص ایمان خالصانه
۶۳	 عوامل معنوی قدرت
۶۴	 آمادگی دفاعی و معنویت
۶۹	 نیروهای مسلح و دفاع مقدس مظهر جهاد
۷۰	 نهاد نیروهای مسلح جمهوری اسلامی
۷۴	 جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۷۶	 پرسش‌های درس
۷۷	 فصل دوم: فرهنگ
۷۷	 بخش یکم: مبانی فرهنگ
۷۷	 اهداف بخش
۷۹	 مقدمه
۸۰	 مفهوم فرهنگ
۸۲	 اهمیت فرهنگ
۸۳	 ابعاد فرهنگ
۸۴	 لایه‌های فرهنگ
۸۴	 مبانی، ارزش‌ها و اصول فرهنگ
۸۹	 سطوح فرهنگ
۹۲	 سطوح فرهنگ عمومی
۹۶	 مصادیق فرهنگ عمومی
۹۸	 جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۹۹	 پرسش‌های بخش
۱۰۱	 بخش دوم: فرهنگ سازمانی
۱۰۱	 اهداف بخش
۱۰۲	 مقدمه
۱۰۲	 مفهوم فرهنگ سازمانی
۱۰۳	 رفتار مود انتظار در سازمان نظام‌های اسلامی
۱۱۰	 سطوح فرهنگ سازمانی
۱۱۲	 ویژگی‌های فرهنگ سازمانی
۱۱۷	 برخی از مهمترین ویژگی‌های عمومی و شاخص در فرهنگ غربی
۱۲۲	 کارکردهای فرهنگ سازمانی
۱۲۷	 جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۲۸	 پرسش‌های بخش
۱۲۹	 بخش سوم: ارتباط فرهنگ با ابعاد سازمان
۱۲۹	 اهداف بخش
۱۳۰	 مقدمه
۱۳۰	 رابطه فرهنگ با سایر عوامل سازمانی
۱۳۱	 سیاست‌های فرهنگی و نظام اداری
۱۳۲	 سیاست‌های کلی ترویج و تحکیم فرهنگ ایشار و جهاد
۱۳۴	 فرهنگ و عملکرد سازمان
۱۳۴	 فرهنگ سازمانی و وظایف مدیریت
۱۳۶	 فرهنگ سازمانی و رفتارهای فردی

۱۳۷	فرهنگ و ساختار سازمان
۱۳۷	فرهنگ و فناوری سازمان
۱۳۸	فرهنگ سازمانی و رضایت شغلی
۱۳۹	فرهنگ و جو سازمانی
۱۴۰	فرهنگ و هویت سازمانی
۱۴۱	هویت نیروهای مسلح
۱۴۵	نقش فرهنگ در مأموریت نیروهای مسلح
۱۵۰	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۵۱	پرسش‌های بخش
۱۵۳	فصل سوم: جهاد
۱۵۵	مقدمه
۱۵۷	بخش یکم: چیستی و چرایی جهاد
۱۵۷	اهداف بخش
۱۵۸	مفهوم جهاد
۱۶۰	ماهیت جهاد
۱۶۰	معیار جهاد
۱۶۱	شعب جهاد
۱۶۲	چرا جهاد
۱۷۰	موانع جهاد
۱۷۵	تفاوت مجاهدت‌ها
۱۷۹	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۱۸۰	پرسش‌های بخش
۱۸۱	بخش دوم: عرصه‌های جهاد
۱۸۱	اهداف بخش
۱۸۲	میدان‌های جهاد
۱۸۳	اقسام جهاد
۱۸۴	اهداف جهاد دفاعی
۱۸۸	محدوده جهاد با نفس
۱۸۸	تزکیه اساس جهاد
۱۹۰	برخی از ابعاد و مصادیق جهاد فرهنگی
۱۹۱	اهداف کلی دشمن در جنگ نرم
۱۹۲	برخی از شیوه‌ها و روش‌های جنگ نرم
۱۹۳	راه کارهای مقابله با جنگ نرم
۱۹۴	جهاد علمی
۱۹۶	جهاد اقتصادی
۱۹۷	اهداف جهاد اقتصادی
۱۹۸	جهاد سیاسی
۲۰۱	جهاد نظامی
۲۰۳	دشوارترین نوع جهاد، مبارزه غریبانه
۲۰۵	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۲۰۶	پرسش‌های بخش

۲۰۷	بخش سوم: اصول و شرایط جهاد
۲۰۷	اهداف
۲۰۸	اصول جهاد
۲۱۸	شرایط جهاد
۲۳۳	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۲۳۴	پرسش‌های بخش
۲۳۵	بخش چهارم: الگوهای جهاد و ویژگی‌های مجاهد
۲۳۵	اهداف بخش
۲۳۶	الگوهای جهاد
۲۵۱	سایر الگوها
۲۵۸	ویژگی‌های مجاهد
۲۶۱	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۲۶۰	پرسش‌های بخش
۲۶۳	فصل چهارم: فرهنگ جهاد
۲۶۵	مقدمه
۲۶۷	بخش یکم: پیدایش و شکل‌گیری فرهنگ جهاد
۲۶۷	اهداف
۲۶۸	پیدایش و شکل‌گیری فرهنگ جهاد
۲۶۹	ارتباط مدیریت با فرهنگ جهادی
۲۷۰	مفهوم و ماهیت فرهنگ جهادی
۲۷۲	شاخصه‌ها و عرصه‌های فرهنگ جهاد

۲۷۵	 آرمان‌ها
۲۷۸	 برخی از مصادیق آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران
۲۷۹	 باورها
۲۸۲	 ارزش‌ها
۲۸۴	 ارزش‌ها و ضد ارزش‌های انسانی
۲۸۶	 ارزش‌های انقلاب اسلامی
۲۹۰	 آداب
۲۹۳	 الگوهای رفتاری ریشه‌دار
۲۹۴	 جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۲۹۶	 پرسش‌های بخش
۲۹۷	 بخش دوم: ابزار و عوامل تحقق آرمان‌ها و ارزش‌ها
۲۹۷	 اهداف
۲۹۸	 مقدمه
۲۹۸	 مهمترین عوامل تحقق آرمان‌ها
۳۰۱	 مهمترین ابزار تحقق ارزش‌ها
۳۱۱	 آفات و خطرات علیه فرهنگ جهادی
۳۲۱	 جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۳۲۲	 پرسش‌های بخش
۳۲۳	 منابع و مآخذ

مهندسی فرایند تحقق امنیت نظامی در جمهوری اسلامی با وقوع توطئه‌ها و تهدیدات استکبار جهانی تا وصول به تمدن نوین اسلامی همواره مورد توجه قرار گرفته است. در این فرایند، مهم‌ترین عامل حرکت به جلو، نوع و سبک فرماندهی و مدیریت بوده که با فراز و نشیب‌هایی متنوع و متلون روبرو بوده‌است. واقعیات امنیت و سلامت جامعه بشری و حقایق مربوط به پیشرفت و تعالی حوزه‌های مختلف در نظام‌های سیاسی بیانگر کاستی‌ها و شکست مکاتب مدیریتی با رویکردهای اومانیستی و مادی است، از طرفی در نظام جمهوری اسلامی ایران شاهد نقش نسبی فرماندهی و مدیریت جهادی در تحقق امنیت، اهداف انقلاب اسلامی، پیش‌رفت علم و کسب اقتدار ملی علیرغم تهدیدات و توطئه مستمر دشمنان هستیم؛ و تنها از این طریق است که قادر خواهیم بود عقب‌ماندگی‌ها و خسارت‌های ناشی از نارسائی‌های عملیاتی در اعمال مدیریت جهادی را برطرف سازیم؛ و با فرماندهی و مدیریت جهادی بتوانیم الگوی حکومت اسلامی را ارائه دهیم.

فرماندهی و مدیریت جهادی به عنوان سبک بارز مدیریت اسلامی یا همان کار و تلاش با نیت الهی و مبتنی بر علم و درایت، در شرایط فشارهای خباثت‌آمیز قدرت‌های جهانی و در شرایط دیگر، جهت تداوم حرکت رو به جلو کشور، مجموعه‌ای از ویژگی‌ها و ارزش‌های مثبت فرماندهان و مدیران جهادی است که نقش الگویی و مثال‌زدنی برای سازمان‌ها و جوامع داشته و اهتمام نظری و عملی به آن می‌تواند معجزه آفرین باشد.

در جمهوری اسلامی حقیقت فرماندهی و مدیریت را می‌توان در اندیشه و عملکرد ولایت فقیه جستجو نمود. رویکردی باورنکردنی که توانسته انقلاب اسلامی را تحقق بخشد و توطئه‌ها، ناامنی‌ها و بحران‌های متعدد را مدیریت نماید و راه‌گشایی برای حل مسائل راهبردی امت اسلام و جوامع دیگر باشد. سبک رهبری و ویژگی‌های مدیریتی ولایت فقیه در تاریخ جمهوری اسلامی، در طول سالیان مبارزه، انقلاب، جنگ، سازندگی و مقابله با فتنه‌ها، مورد

توجه اندیشمندان و متفکران علم مدیریت قرار دارد و تبیین اندیشه و عملکرد ولایت در این باره، درس‌ها و عبرت‌های بی‌نظیری برای عرصه‌های مختلف اداره امور کشور و از جمله نیروهای مسلح، در بر خواهد داشت.

«ولایت فقیه» مرتبه‌ای از مدیریت، رهبری و فرماندهی در اسلام است که از زمان غیبت آخرین امام معصوم^(ع) و با شرایطی مشخص بر عهده فقهای دین قرار داده شده است^۱ و انتصاب فرماندهان عالی رتبه از آن طریق انجام می‌پذیرد. تا بر طبق آن فرماندهی نظامی، هنر و توانایی نفوذ و هدایت افراد به سوی اهداف را مبتنی بر الگوی متعالی مدیریت و رهبری امام معصوم (ع) و ولایت فقیه به دست آورد؛ چرا که فرماندهی، متکی بر فرهنگ جهادی، تربیت نظامی، ویژگی‌ها و فضایل و همچنین در گروی اصول و تکنیک‌های تجربه شده است؛ ویژگی‌هایی که می‌توان توسعه داد و تکنیک‌هایی که می‌توان آنها را به آموخته‌های خود افزود.

بر این اساس درس فرماندهی و مدیریت جهادی با هدف اصلی ارتقای شناخت معارف و آرای ناب ولایت فقیه در حوزه نیروهای مسلح باعث می‌شود:

- افق دید و بهره‌مندی از آیات الهی توسعه یابد.

- مبانی اندیشه و رفتار در مدیریت اسلامی جهت مبارزه و دفاع ارائه گردد.

- بیانات و تدابیر فرمانده معظم کل قوا که تفسیر دفاعی و مصداقی مبتنی بر آیات قرآن و روایات است، با جلوه‌ها و مفاهیم، کاربرد عمومی خود را آشکار نماید.

- منجر به شکل‌گیری رویکرد مدیریت جهادی و پرش‌های اساسی خواهد شد.

امید است دانشجویان فرهیخته دانشگاه‌های افسری اجا با بهره‌مندی از معارف اسلام ناب و ارتقاء بصیرت دینی همواره در فرماندهی و مدیریت جهادی بسیار سرآمد و ادامه دهنده راه شهدا باشند.

۱. برای مطالعه در این باره مراجعه فرمایید به: جوادی آملی، ولایت فقیه و رهبری در اسلام، چاپ دوم، مرکز